

Методичний коментар до статистики зовнішнього боргу України

Дані статистики валового зовнішнього боргу України розробляються відповідно до міжнародних стандартів, викладених в офіційних виданнях: “Статистика зовнішнього боргу: Керівництво для укладачів та користувачів” (2013) та шостому виданні “Керівництва з платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції” КПБ6 (МВФ, 2009).

1. Статистика валового зовнішнього боргу України

1.1. Визначення термінів, концептуальні основи та класифікації

Валовий зовнішній борг станом на певну дату – це загальний обсяг заборгованості станом на певну дату за всіма наявними зобов’язаннями резидентів перед нерезидентами, що вимагають сплати основної суми та/або відсотків у будь-який час у майбутньому.

Концептуальна основа статистики зовнішнього боргу узгоджена з “Системою національних рахунків”, а також із “Керівництвом зі статистики державних фінансів” та “Керівництвом з грошово-кредитної та фінансової статистики”.

Валовий зовнішній борг країни включає всі види заборгованості резидентів України перед нерезидентами, які класифікуються:

за чотирма основними секторами економіки: сектор загального державного управління; центральний банк; депозитні корпорації крім центрального банку; інші сектори;

за початковими термінами погашення: коротко- та довгострокові;

за фінансовими інструментами: валюта і депозити, боргові цінні папери, кредити, торгові кредити та аванси, інші боргові зобов’язання та зобов’язання за кредитами підприємств прямого інвестування (міжфірмовий борг).

Міжфірмовий борг відповідно до вимог “Керівництва з платіжного балансу” не розподіляється ні за секторами економіки, ні за початковим терміном погашення. Починаючи з 2012 року до статті “Міжфірмовий борг”, крім кредитів прямих інвесторів-нерезидентів, включено обсяги кредиторської заборгованості підприємств з прямими інвестиціями перед прямими інвесторами-нерезидентами (перенесено зі статті “Торгові кредити короткострокові інших секторів”).

1.2. Узгодженість статистичних даних та принципи їх обліку

Статистичні дані валового зовнішнього боргу країни узгоджуються з відповідними даними міжнародної інвестиційної позиції та платіжного балансу країни. Існує можливість зіставлення інформації з даними державного зовнішнього боргу України, які публікуються Міністерством фінансів України, та інформацією Державної служби статистики України в частині даних про міжфірмовий борг, торгові кредити та прострочену заборгованість за ними.

Валовий зовнішній борг розраховується в доларах США. Для перерахунку боргових зобов'язань, номінованих у гривнях та інших валютах, у долари США використовується офіційний курс, що встановлюється Національним банком України станом на певну дату.

Розраховані показники **валового зовнішнього боргу України** за станом на кінець звітного періоду включають:

прямий державний борг, у тому числі кредити, отримані Національним банком України від Міжнародного валютного фонду та інших міжнародних фінансових організацій;

зобов'язання органів місцевого самоврядування за борговими цінними паперами та зовнішніми кредитами;

зобов'язання банків за борговими цінними паперами, залученими кредитами та депозитами;

зобов'язання реального сектору економіки України за борговими цінними паперами, залученими кредитами (уключно з гарантованими до повернення урядом) та кредиторською заборгованістю (торгові довго- та короткострокові кредити).

1.2.1. сектор загального державного управління

Для компіляції показників зовнішнього боргу **сектору загального державного управління** використовується інформація Міністерства фінансів України про стан державного зовнішнього боргу, в тому числі за зобов'язаннями перед міжнародними фінансовими організаціями, зарубіжними органами управління, банками та іншими зобов'язаннями. Інформація Міністерства фінансів України щодо зобов'язань за облігаціями зовнішніх державних позик коригується на обсяги купівлі їх резидентами України на зовнішніх ринках.

Ураховуються також обсяги куплених нерезидентами на ринку України облігацій внутрішніх державних позик та облігацій внутрішніх державних позик, що випущені в рахунок погашення простроченої бюджетної заборгованості з податку на додану вартість. За банківською звітністю про залучення та обслуговування довгострокового негарантованого кредиту визначаються зобов'язання органів місцевого самоврядування за борговими цінними паперами та зовнішніми кредитами.

1.2.2. центральний банк

Інформація Національного банку України щодо обсягів зобов'язань за кредитами та позиками Міжнародного валютного фонду та інших міжнародних фінансових організацій використовується для визначення боргу **центрального банку**.

Крім того, у секторах загального державного управління та центрального банку враховано розподіл Спеціальних прав запозичення, здійснений Міжнародним валютним фондом на користь України в III кварталі 2009 року.

1.2.3. депозитні корпорації, крім центрального банку

Зведений баланс банківської системи, система поопераційного обліку (ITRS) і звіти банків про залучення та обслуговування іноземних кредитів – основні джерела даних за борговими інструментами сектору **депозитних корпорацій, крім центрального банку**. Слід зазначити, що відповідно до КПБб залишки за міжбанківськими кредитами відображаються за інструментом “Валюта і депозити”.

1.2.4. інші сектори

Для формування показників зовнішнього боргу **інших секторів** економіки країни використовуються звіти про залучення та обслуговування іноземних негарантованих кредитів, система поопераційного обліку (ITRS), інформація Міністерства фінансів України про стан гарантованого урядом приватного боргу та дані обстежень Державної служби статистики про обсяги накопиченої заборгованості за експортно-імпортними операціями з нерезидентами, яка починаючи з 2006 року надана з розподілом на коротко- та довгострокову.

Слід зазначити, що відповідно до методології КПБб накопичена прострочена заборгованість за основною сумою, процентними та іншими платежами, які підлягали сплаті згідно з графіком платежів, але фактично не сплачені, відображається за відповідними первинними базовими фінансовими інструментами секторів економіки, за якими вона виникла.

2. Короткостроковий зовнішній борг за залишковим терміном погашення

2.1.Визначення термінів та концептуальні основи

Короткостроковий зовнішній борг за залишковим терміном погашення на певну дату – це сума платежів за зовнішніми зобов’язаннями країни, що мають бути реалізовані протягом наступного, за цією датою, року.

Короткостроковий (за залишковим терміном погашення) борг за складом включає короткостроковий борг (за первинним терміном погашення) та виплати за довгостроковим боргом (за первинним терміном погашення) протягом наступного року.

Короткостроковий за залишковим терміном погашення борг включає виплати лише за основною сумою боргу і не включає виплати за процентами.

2.2.Принципи обліку

Оцінки обсягу короткострокового (за первинним терміном погашення) боргу здійснюються на базі статистичних даних за валовим зовнішнім боргом за секторами у розрізі боргових інструментів.

Для визначення **обсягів виплат за довгостроковими (за первинним терміном погашення) зобов’язаннями** на наступний плинний рік головним джерелом даних є Календар планових платежів в іноземній валюті за зовнішньою

заборгованістю перед нерезидентами, який складається Національним банком України на основі інформації від комерційних банків.

Виплати сектору загальнодержавного управління за облігаціями та іншими борговими цінними паперами коригуються на суму облігацій внутрішньої державної позики, що знаходяться у власності нерезидентів та які мають бути погашені у найближчі дванадцять місяців.

Для розрахунку обсягів виплат за валютою та депозитами інших депозитних корпорацій, окрім центрального банку використовуються дані комерційних банків щодо активів та пасивів банків за строками погашення (у частині відносин з нерезидентами).

Виплати за довгостроковими торговими кредитами розраховуються як частка (50%) від загального обсягу заборгованості за довгостроковими торговими кредитами.

3. Періодичність складання та публікації даних

Складання статистики зовнішнього боргу здійснюється щоквартально. Перша публікація даних містить попередні дані, які можуть уточнюватися протягом наступних кварталів, і лише через п'ять кварталів після першого опублікування дані вважаються остаточними.

На щоквартальній основі публікуються дані щодо зовнішнього боргу України в такому розрізі:

валовий зовнішній борг України за первинною вартістю в розрізі інституційних секторів та за основними довго- і короткостроковими інструментами;

валютна структура валового зовнішнього боргу за первинною вартістю;

короткостроковий зовнішній борг за залишковим терміном погашення за секторами економіки;

короткостроковий зовнішній борг за залишковим терміном погашення в розрізі інструментів.